

Analytik: Ruská pátá kolona chrlí dezinformace k Ukrajině a Česko přihlíží

KRISTINA CIROKOVÁ

Foto: ČTK

23.2.2022 20:02

Společnost Semantic Visions, jejímž šéfem je František Vrabel, vysledovala, že téma Ukrajina dominuje dezinformačním webům od konce ledna. Podle datového analytika Františka Vrabela se v Česku dramaticky zvýšil počet dezinformací o Ukrajině. V rozhovoru mluví o tom, jak tady takzvaná pátá kolona pracuje pro Rusko a Česká republika tomu léta jen přihlíží.

František Vrabel je šéfem společnosti Semantic Visions, která sleduje 90 % globálního zpravodajského obsahu internetu a dlouhodobě se zabývá i tématem dezinformací. **Podle jejích dat začalo na českých dezinformačních webech téma Ukrajiny dominovat v posledním lednovém týdnu. Do té doby kralovaly na české dezinformační scéně konspirace kolem koronaviru.**

V rozhovoru hovoří nejenom o tom, jaké narativy čeští dezinformátoři v souvislosti s ukrajinskou krizí šíří, ale i o tom, jak si český stát nechal před očima vyrůst takzvanou pátou kolonu a doteď s tím nic nedělá.

„Za ty dlouhé roky, kdy jsme jako stát proti tomu vůbec nic nedělali, si tady Rusové vychovali svoji pátou kolonu, která odvádí špinavou práci za ně,“ popisuje František Vrabel. „Pátá kolona je skupina lidí, kteří stojí za dezinformačními weby. Jsou to lidé, kteří na nich buď publikují, nebo je vlastní a ti dlouhodobě pracují ve prospěch Ruska, ať už vědomě, nebo nevědomě.“

Poslední dva roky dominovalo české dezinformační scéně téma covidu. Změnilo se to teď v posledních týdnech v souvislosti s krizí na Ukrajině?

Ano. Proměnilo se to výrazným způsobem. A to tak, že současným dominantním tématem české dezinformační scény je podpora ruských dezinformačních narativů právě kolem Ukrajiny.

Kdy k posunu došlo?

Jak situace eskalovala, setkaly se dva trendy. Jednak covid klesal, co se týče počtu úmrtí a nakažených, a současně se zvedala krize spojená s agresivitou Ruska kolem Ukrajiny. To byl jeden trend. A ten druhý souvisí s tím, že česká dezinformační scéna tradičně pracuje ve prospěch Ruska. Tudíž žádný div. To samé se dělo i v případě Vrbetic loni na jaře, kdy začala přes noc podporovat ruské dezinformační narativy kolem Vrbetic. Něco podobného se děje v současnosti. Na našich datech vidíme, že v posledních několika týdnech počet dezinformací zaměřených na téma Ukrajina dramaticky narostl.

Jaká jsou hlavní dezinformační témata, o kterých se snaží lidi přesvědčovat?

Když si vezmete prohlášení ruského prezidenta Vladimira Putina nebo ministra zahraničních věcí Sergeje Lavrova, tak je to de facto jako přes kopírák.

A můžete říci konkrétní příklady?

Ty narativy jsou: Ukrajina je umělý stát, který nemá právo na vlastní existenci. Existence Ruska je od základu ohrožena. Na Ruskem zabraných územích probíhá genocida a podobně.

Které weby toto v největší míře šíří?

Jsou to stejné weby jako vždy v posledních letech. Já bych jim nerad dělal reklamu. Můžu ale říct, že to je poměrně koncentrováno. To znamená, že první čtyři nejaktivnější vydávají výraznou část dezinformací, které se v České republice publikují. Je to zhruba necelá polovina všech dezinformací.

Jak moc velký zásah mají tyto čtyři největší širitelé?

Scéna do značné míry funguje jako jeden ekosystém. Navzájem si to od sebe přebírají. Ale je to prostě jednoznačně ohraničené a dlouhodobě viditelné souostroví na moři českého internetu. Jejich zásah můžeme pouze odhadovat, protože weby žijí také v informačním prostředí sociálních sítí. Mnoho dezinformací je potom sdíleno v různých podobách právě tam, takže se to těžko zjišťuje. Nicméně nepřímě můžeme odhadovat, že zasahují čtvrtinu až jednu třetinu naší populace.

Co je cílem těch, kdo tyto dezinformace šíří?

Stojí za tím Ruská federace, která tady má sice jen jeden otevřený zdroj, kterým je Sputnik, nicméně za ty dlouhé roky, kdy jsme jako stát proti tomu vůbec nic nedělali, si tady Rusové vychovali svoji pátou kolonu, která odvádí špinavou práci za ně.

Naše politická reprezentace by si konečně měla uvědomit, v čem je problém. Že proti nám působí cizí mocnost – dlouhodobě, psychologicky a snaží se naši společnost rozvrátit.

A ten cíl?

Cíl je pracovat ve prospěch Ruska. Ve prospěch toho, abychom přestali být soudržní uvnitř, abychom přestali věřit v demokracii, aby u nás zavládl chaos a aby z toho chaosu a nespokojenosti mezi lidmi vystoupily síly, které půjdou na ruku Rusku. Jako například část SPD nebo Volný blok a podobně.

Termín pátá kolona se používá, ale možná ne každý ví, co přesně si pod tím má představit. Můžete to vysvětlit?

Pátá kolona je skupina lidí, která stojí za dezinformačními weby. Jsou to lidé, kteří na nich buď publikují, nebo je vlastní a ti dlouhodobě pracují ve prospěch Ruska, ať už vědomě, nebo nevědomě. Patří mezi ně i skupina bezskrupulózních podnikatelů, kteří vědí, že dezinformace přitahují pozornost a některé z těch webů jsou čistě byznysové projekty. Mají za cíl získat z reklamy zisky pro provozovatele. Troufám si ale tvrdit, že jádrem páté kolony jsou lidé, kteří byli infikováni ruským dezinformačním virem a

v průběhu let se radikalizovali a plně propadli konspirativnímu pohledu na svět. Zcela převzali prokremelské postoje a my jim s trochou nadsázky říkáme Kremloboti.

Počítáte mezi ně i politiky? Které?

Bohužel mezi ně patří. Viděli jsme například při minulých volbách do Parlamentu, že některé politické strany zcela záměrně a soustavně využívaly dezinformační weby a skupiny na sociálních sítích ve svůj prospěch. Byli to paradoxně ti politici, kteří se snaží přesvědčit svoje příznivce, že jim jde o suverenitu České republiky. Jde tedy jmenovitě o SPD především. A samozřejmě největším miláčkem dezinformační scény je náš prezident, který dlouhodobě jedná ve prospěch Ruska a ani nás to nikoho už nepřekvapí.

Říkal jste, že stát s tím léta nic nedělal. Takže nejsme na takové dezinformační útoky, kterým v tuto chvíli čelíme v souvislosti s ukrajinskou krizí, připraveni? Nebo se to s novou vládou už zlepšilo?

V žádném případě se to nezlepšilo. Nic se neděje, bohužel. A teď velmi ostře vidíme ten problém na Ukrajině a příští oběti klidně můžeme být my. **Já se ptám, kdy s tím naši politici začnou něco dělat?**

Co by tedy měli dělat?

Především by měli vážně přijmout ten problém, že tady existuje ruská pátá kolona, která se snaží naši společnost rozbít. Má tady dlouhodobý vliv a zcela mění světový názor lidí. Už zhruba 30 procent přesvědčila o tom, že svět je řízen nějakými konspirátory, že jakákoliv demokratická vláda vede zemi kamsi do záhuby, že všechno je úplně jinak, než jak se to prezentuje. A to bohužel naše politiky nechává zcela chladnými.

V současnosti je to tak, že byl jmenován poradce premiéra pro média, pan Michal Klíma, který by měl připravit nějakou politiku, co s dezinformacemi v mediálním prostoru dělat. Dále se čeká na to, že vláda stanoví pozici národního bezpečnostního poradce, který by měl řídit právě i koordinaci v oblasti hybridních hrozeb včetně dezinformací. Není zatím ale jmenován, čeká se na legislativní vymezení, ke kterému by optimisticky mohlo dojít ke konci roku. Myslím si, že koordinačním tým by ale mohl pracovat už teď, možná na nějakém neformálním základě.

Jde pouze o to, aby ti lidé měli bezpečnostní prověrky a byli do systému zařazeni. Nic takového se bohužel v současnosti neděje.

A jak by tedy stát měl reagovat? Měl by dezinformace uvádět na pravou míru, například?

Zprvá by si měl uvědomit, že dezinformace nejsou na úrovni jednolitých dezinformací, ale že jde o řízenou, dlouhodobou, takzvanou informační operaci Ruské federace, která je zaměřena proti našim občanům. A tohle běží naplno už osmým rokem a nikdo s tím nic nedělá.

Nejde tedy o to vyvracet nějaké jednotlivosti, protože těch jednotlivostí jsou desítky tisíc. Navíc vyvracení se stejně nedostane k cílové skupině, která v dezinformace věří. Takže naše politická reprezentace by si konečně měla uvědomit, v čem je problém a ten problém je v tom, že proti nám působí cizí mocnost – dlouhodobě, psychologicky a snaží se naši společnost rozvrátit.